

Justiční tobogán

Poskytovat v tomto státě právní porady, konzultace či zpracovávat rozборы aktuálních problémů a možné aplikace platného práva na ně je práce, k níž mají absolventi právnické fakulty minimální kvalifikaci. Naopak, požadavek adekvátního vzdělání by pravděpodobně splňovala většiny, hvězdopravec, zkrátka kdokoliv, kdo je schopen předvídat vývoj, který se s ohledem na stávající realie jeví nemyslitelným a nebo velmi málo pravděpodobným. K téhle úvaze mne aktuálně inspiroval dosavadní vývoj jednoho soudního sporu, který bohužel není ničím výjimečným. Spíš naopak.

V září roku 2004 zprostil okresní soud obžaloby muže, který provozoval restauraci a pro větší potěchu hostů jim k hodování pouštěl ze čtyř televizních přijímačů a jednoho Hifi zesilovače to, čemu se odborně říká zvukový obrazový záznam nebo hudební dílo. Smlouvu s ochranným autorským svazem neměl a soudil, že ji ani nepotřebuje. Ochranný svaz, známý též co OSA, se to doslechl a po krátké potyčce, jak je jeho nehezkým zvykem, rovnou pána udal policii. Poměrně záhy se tak z hostinského stal obviněný a posléze i obžalovaný z trestného činu porušování autorských práv dle § 152 tr.zák. Ke svému skutku se hlásil, obvinění však odmítal a namítal konzultaci s lidmi zabývajícími se autorským právem, jakož i články v novinách, což byly zdroje jeho informací o tom, že za takovouto produkci nemusí žádnému správci autorských práv nic platit. Byl zproštěn, neboť okresní soud dospěl k závěru, že nebyl spolehlivě prokázán úmysl přímý nebo nepřímý porušovat autorský zákon. Přitom soud vycházel z argumentace obžalovaného, podle níž *...Pouhým puštěním televizoru či rádia vysílajícího program naladěné stanice nedochází ke sdělování díla veřejnosti*. Odvolání státního zástupce i Ochranného svazu autorského bylo zamítnuto v listopadu téhož roku a v podstatě s obdobným odůvodněním. Odvolací soud připomenul, že volba televizního kanálu nebo rozhlasové stanice byla v kompetenci obsluhy restaurace a přítomní hosté do ní nemohli zasahovat. Podle názoru soudu tedy neměli *...k dílům šířeným televizí a rozhlasem přístup podle své vlastní volby, jak má na mysli ustanovení § 18 odst. 2 autorského zákona*. Nešlo tedy o sdělování díla veřejnosti ve smyslu ust. § 18 odst. 1 autorského zákona.

Jiného názoru bylo Nejvyšší státní zastupitelství, které v lednu roku 2005 podalo dovolání, v němž dovozovalo, že provozovatel restaurace si je při umístování přijímačů vědom, že budou používány, proto jako uživatel díla či jiného ideálního statku je povinen uzavřít s příslušnými kolektivními správci licenční smlouvu pro jednotlivé předměty ochrany. Pokud tak neučiní, dopouští se především jednání, které je v rozporu s autorským zákonem, ale v závislosti na intenzitě porušení se může dopustit i trestného činu.

S názorem dovolatele se ztotožnil Nejvyšší soud ČR (5 Tdo 160/2005), který v březnu 2005 zrušil obě dvě předchozí rozhodnutí okresního a krajského soudu a přikázal nové projednání věci. Přitom vyslovil závazný právní názor, dle něhož obviněný svým jednáním naplnil znaky trestného činu podle § 152 odst. 1 tr.zák. po stránce formální a materiální. Zcela se přitom ztotožnil s citovaným stanoviskem dovolatele, tedy Nejvyššího státního zastupitelství.

Další osud právem smýkaného restaurátéra tím byl předurčen, takže rozsudek okresního soudu ze září roku 2005 a odvolacího soudu z listopadu roku 2005 zmiňují již jen pro úplnost, neboť tato rozhodnutí musela respektovat právní názor vyslovený Nejvyšším soudem. Tedy vina dle § 152 odst. 1 tr.zák. a upuštění od potrestání.

Někomu by to stačilo, restaurátér se ale vzpouzel dál a podal ústavní stížnost. Na jejím základě Ústavní soud (I. ÚS 69/06) 12.10.2006 obě rozhodnutí zrušil. Jízda nebohého restaurátéra po justičním tobogánu přinesla krom jiného dvě natolik zajímavé právní věty, že si je dovolím odcitovat zcela přesně. Podle Ústavního soudu:

Pokud má ustanovení §18 autorského zákona sloužit jako podklad pro apriorní trestněprávní postih a vyplnit dispozici blanketní normy § 152 tr.zák., musí být natolik přesné a ve svých důsledcích předvídatelné, aby bylo dostatečným vodítkem pro chování svých adresátů.

Proti jednáním, porušujícím práva vyplývající z občanskoprávních předpisů je třeba v prvé řadě brojit soukromoprávními prostředky podle zásady vigilanti bus iura. Při jejich nedostatečnosti uplatnit sankce a správní prostředky, a teprve na posledním místě, jako ultima ratio, právo trestní. Opačný přístup, tedy užití trestněprávního postupu, aniž by prostředky jiných právních odvětví byly použity, by byl v rozporu s již naznačeným principem

subsidiarity trestní represe, který vyžaduje, aby stát uplatňoval prostředky trestního práva zdrženlivě.

Jinak řečeno, nikoliv vítězství těch, kteří chtějí zdarma pouštět hostům k pivu televizní seriály, ale v obecnější rovině poukaz na nemožnost postihovat občany za porušení předpisů, které jsou nesrozumitelné, jinak též nepředvídatelné. A současně, také v obecné rovině, odsouzení tolik oblíbené praxe, kterou pro sebe nazývám kultivací občanských vztahů trestním právem. Možná by se také hodilo označení, permanentní udavačství.

Po zmíněných právních větách Ústavní soud především konstatoval, že pokud v projednávaném případě došlo k nakládání s autorsky chráněným dílem za účelem zvýšení návštěvnosti a tím i podnikatelského zisku, je logické, že se musí platit. Současně ovšem Ústavní soud vyslovil právní názor, který zřejmě příliš nepotěší správce autorských práv, neboť vzniku povinnosti uzavřít smlouvu a posléze platit, nepostačuje sám fakt provozování zařízení technicky způsobilého ke sdělování díla veřejnosti, avšak bez samotného zpřístupňování díla a nebo skrze další osobu, na které je *...tíže splnění povinnosti vyplývajících z užití autorsky chráněných děl.*

Ústavní soud dále neakceptoval námitku stěžovatele, podle níž ke splnění jeho povinností, plynoucích z autorského zákona, postačuje, že platí Českému rozhlasu a České televizi. V této souvislosti pak bylo konstatováno to, co se promítlo do již citované právní věty, totiž poukaz na ust. § 18 autorského zákona jako možný podklad pro apriorní trestně právní postih a požadavek, aby pro takový případ bylo zmíněné ustanovení natolik přesné a ve svých důsledcích předvídatelné, aby *...bylo dostatečným vodítkem pro chování svých adresátů. Nedostatek preciznosti pravidla chování působí následně negativně i při interpretaci obecními soudy a nevede k předvídatelnosti a ustálenosti jejich judikatury.*

Rozsáhle se pak Ústavní soud věnoval námitce stěžovatele o nutnosti zkoumat i v případě, kdy autorské právo bylo porušeno, zda se tak stalo v přímém nebo nepřímém úmyslu, přičemž Ústavní soud připomenul sice obecně známou, avšak také obecně ignorovanou zásadu, podle níž *...ne každý nedovolený čin je přitom činem trestným.*

Výhrady měl Ústavní soud i k praxi, spočívající v podávání trestních oznámení tam, kde správce autorských práv nedostane rovnou zaplacenou. Zmiňuje v této souvislosti, že stěžovatel umožnil kontrolu OSA, avšak odmítl platit autorský poplatek s odůvodněním, že platit nemusí, přičemž toto odůvodnění bylo založeno sice na nesprávné, nikoliv však pouze účelově smyšlené argumentaci. V takovém případě, podle Ústavního soudu, měla být věc řešena v občanskoprávním řízení než opačný přístup *...tedy užití trestně právního postupu, aniž by prostředky jiných právních odvětví byly použity, by byl v rozporu s již naznačeným principem subsidiarity trestní represe, která vyžaduje, aby stát uplatňoval prostředky trestního práva zdrženlivě.* Jestliže jde o spor civilní, pak je třeba zásadně zvažovat, zda vůbec má smysl přistupovat k prostředkům práva trestního. To platí zejména v situaci, kdy dlužník se cestou trestního práva žádné faktické nápravy domoci nemůže, neboť v daném případě OSA či kterýkoliv jiný kolektivní správce autorských práv může požadovat toliko vydání bezdůvodného obohacení, což je ovšem titul, který v trestním řízení uplatnit nelze, což ostatně konstatoval již Nejvyšší soud v této záležitosti. Tedy žádný kolektivní správce nemůže být v takovéto trestní věci připuštěn jako poškozený.

Shrnuto a podtrženo, nyní bude na okresním soudu, aby posoudil stupeň nebezpečnosti jednání restaurátéra, který již prošel všemi myslitelnými stádii trestního řízení, takže z obviněného se stal obžalovaný, pak odsouzený a nyní je opět obžalovaný a zvážil i subjektivní stránku jeho jednání, tedy to, do jaké míry mohl být příslušnou normou autorského práva dostatečně instruován k tomu, aby se choval tak, jak se choval, případně aby se choval jinak. A pak ještě přihlédnout i k tomu, že správce autorských práv se ani nenamáhal podat civilní žalobu, ale rovnou psal trestní oznámení. Za sebe bych ještě dodal, že by měl soud také přihlížet k míře nepříjemností, která v důsledku zcela rozdílných právních názorů, ve své podstatě nepochybně buď zcela zaviněných a nebo významně ovlivněných neurčitostí a nesrozumitelností příslušné normy autorského zákona, musel restaurátér vytrpět jen proto, že ve své restauraci pustil hostům o obědu televizi nebo rádio.

JUDr. Tomáš Sokol, advokát

Další články:

- [Metropolitní plán schválen. je váš projekt v bezpečí?](#)
- [10 otázek pro ... Pavla Černého](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)
- [Platformová práce](#)
- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)
- [Začínají soudy zohledňovat náklady podnikatelů při plnění právních povinností v oblasti e-commerce?](#)
- [Systémová podjatost ve správním řízení aneb požadavek na překročení nadkritické míry rizika systémové podjatosti](#)
- [Daňová ztráta a její vliv na lhůtu pro stanovení daně](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Holdingové struktury a odpovědnost mateřské společnosti](#)
- [Několik poznámek z pera Nejvyššího soudu k nemocem z povolání a důkazní nouzi](#)